

Våld ofta orsak till kvinnors hemlöshet

När en kvinna blir hemlös är orsaken ofta att hon utsätts för våld i hemmet som har en tydlig koppling till alkohol eller narkotika. Efter hand kan droger också bli ett sätt att stå ut med våldet. För personal inom vården som möter de här kvinnorna kan våldet bli snudd på normaliserat, menar Elisabeth Mattson, professor i vårdvetenskap

Sara Skott är docent i kriminologi vid Mittuniversitetet och forskar om våld. Hon har på uppdrag av Jämställdhetsmyndigheten genomfört ett [forskningsprojekt där man undersökt dödligt våld bland unga](#), och alkoholens och andra drogers påverkan på våld i nära relationer. Resultaten visade bland annat att unga kvinnor löpte dubbelt så hög risk att bli strypta till döds av sin partner i jämförelse med äldre kvinnor, och tre gånger så hög risk att bli mördade på grund av en separation.

– Det vi kom fram till var att trots att dödligt partnervåld bland kvinnor har minskat över tid så har dödligt partnervåld bland unga inte minskat. Exakt varför det är så är ännu svårt att svara på, men det tyder på att de åtgärder och preventionsstrategier vi sätter in inte är lika effektiva som de insatser vi har mot vuxna, säger Sara Skott.

Svårigheterna att fastställa dödsorsak vid strypvåld kan få konsekvensen att [våldsutövaren lättare kommer undan straff](#).

Sara Skott är docent i kriminologi vid Mittuniversitetet. Hon har undersökt dödligt våld bland unga och resultaten visade bland annat att unga kvinnor löpte dubbelt så hög risk att bli strypta till döds av sin partner i jämförelse med äldre kvinnor. De hade också tre gånger så hög risk att bli mördade på grund av en separation.

Resultaten visade hur narkotika var vanligare bland yngre i samband med partnervåld, jämfört med när det handlade om äldre personer. I den yngre gruppen var brottsoffret oftare påverkat av narkotika vid brottstillfället, vilket även gällde för gärningspersonen. Det var också vanligare att gärningspersoner i samband med dödligt partnervåld mot yngre hade ett riskbruk eller missbruk av narkotika, jämfört med när det gällde dödligt partnervåld mot äldre.

Sara Skott ser inte att betydelsen av narkotika vad gäller partnervåld skulle ha ökat under den undersökta tidsperioden.

– Men alkohol, både i form av riskbruk eller missbruk och påverkan vid brottstillfället, verkade vara vanligare inom den äldre gruppen. Så det skulle kunna tyda på skiftande kulturer

mellan generationer vad gäller syn på och bruk av narkotika, säger Sara Skott.

2020 släppte Folkhälsomyndigheten en [litteraturöversikt om betydelsen av alkohol och narkotika för våld i nära relationer](#), där man tittat på internationell forskning då svensk forskning vid tidpunkten saknades. **Gunnel Hensing** som är professor i socialmedicin vid Göteborgs universitet, medverkade i att ta fram översikten och hon menar att det här generellt är ett svårt forskningsområde.

– Ofta får man i stort sett lita till deltagares egen rapportering, där det kan finnas skäl till att både dölja alkoholens och narkotikans betydelse och att överdriva den, säger Gunnel Hensing.

För att se om det finns samband mellan alkohol och andra droger och våld skulle forskare behöva kontinuerliga dagboksanteckningar, säger Gunnel Hensing, professor i

socialmedicin vid Göteborgs universitet.

Drygt hälften av de studier som var inkluderade i översikten visade ett samband mellan alkoholkonsumtion och våld i nära relationer, medan den andra halvan inte visade något samband. Det gick inte att se statistiskt säkerställda samband mellan narkotikaanvändning och våld i nära relationer i de få studier som gjorts på detta.

– Forskning ligger alltid lite efter verkligheten, eftersom det tar tid att samla in och analysera data. Samtidigt var dessa studier gjorda ur ett befolkningsperspektiv där man inkluderat alla slags personer och konsumtionsmönster. Om studierna istället fokuserat på personer i utsatta situationer som hemlöshet hade narkotika förmodligen haft en större betydelse, säger Gunnel Hensing.

En orsak till att det hittills forskats så pass lite på området i Sverige är att alkohol- och narkotikaforskare ofta befinner sig långt från de som forskar om våld i nära relationer, menar hon. Här skulle behövas mer tvärvetenskapliga samarbeten mellan forskargrupper med god kunskap om alkohol och narkotika och forskargrupper med god kunskap om våld i nära relationer, anser Gunnel Hensing.

I dag pekar mycket på sambandet mellan användandet av narkotika och våld i allmänhet. Men det kan vara svårt att forska specifikt om samband mellan narkotikaanvändning och våld i nära relationer, menar Gunnel Hensing, eftersom narkotikainnehav i dag är olagligt i Sverige vilket kan medföra att personer inte rapporterar om sin användning.

– Det finns också ett stigma kring våld i nära relationer som kan förhindra att människor berättar vad de har varit utsatta för. Dessutom kan det finnas svårigheter med att definiera vilken roll alkohol eller droger spelar när det gäller våld, relaterat till att någon lever i en utsatt kontext eller besvärlig livssituation. Det man egentligen skulle behöva forskningsmässigt är kontinuerliga dagboksanteckningar om när

personer använder alkohol eller droger och när våld inträffar, säger Gunnel Hensing.

Elisabeth Mattson är professor i vårdvetenskap vid Marie Cederschiöld högskola och har sedan 2019 drivit forskningsprojektet [Jämlig vård för kvinnor i hemlöshet](#), där även ett antal kvinnor som lever i hemlöshet är anställda i projektet. Ett fokus har varit hur hälso- och sjukvården kan bli bättre på att bemöta kvinnor i hemlöshet.

– Väldigt många avstår från att söka vård eftersom de blir så pass diskriminerade och stigmatiserade av vårdgivare, säger Elisabeth Mattsson.

Hon har i två pågående studier undersökt våldsutsatthet hos kvinnor i hemlöshet respektive hur vårdgivare hanterar denna våldsutsatthet. För personal inom vården kan våldet bli snudd på normaliserat, berättar hon, eftersom det hela tiden finns där samtidigt som det upplevs som svårt att göra något åt.

Projektet har inte tittat specifikt på hur användandet av alkohol och narkotika påverkar risken för våld. Däremot har Elisabeth Mattson noterat hur mycket mer skuld och skam som finns hos kvinnor i hemlöshet när det gäller alkohol till skillnad från narkotika.

– En hemlös kvinna sa till mig att med droger vet alla hur svårt det är, medan alkohol på något sätt är en del av Svenssonlivet. Bland de kvinnor jag arbetat med verkar det vara väldigt svårt att ens erkänna att man är alkoholist, säger Elisabeth Mattsson.

– Våldigt många kvinnor i hemlöshet avstår från att söka vård eftersom de blir så pass diskriminerade och stigmatiserade av vårdgivare, säger Elisabeth Mattsson, professor i vårdvetenskap vid Marie Cederschiöld högskola.

Inte alla som lever i hemlöshet missbrukar droger, betonar hon. Men hos många handlar det om ett blandmissbruk där narkotikabruket oftast är centralt. För många kvinnor startar steget ut i hemlöshet med våld i hemmet orsakat av alkohol eller narkotika. Efter hand kan droger också bli ett sätt att stå ut med det våld kvinnorna utsätts för. Men för att få behandling för trauman som orsakats av våld behöver man i dag både vara fri från beroende och ha en fast bostad.

– **Om man nu ändå kvalificerar sig** för de här två första kriterierna är det sedan jättelånga köer för behandling. Så det innebär att de här kvinnorna hamnar i ett limbo där de inte får traumabehandling, samtidigt som de fortsätter att utsättas för upprepade trauman, säger Elisabeth Mattson, som menar att det behövs fler skyddade boenden där även kvinnor

med pågående missbruk kan få bo.

Text: Karolina Bergström

Bild: Pixabay

Den här artikeln är en sampublicering mellan SocialPolitik och [tidskriften Alkohol & Narkotika](#).

A är en av de kvinnor som deltar i [forskningsprojektet Jämlik vård för kvinnor i hemlöshet](#). Hon har oftast, men inte alltid, blivit bra bemött de gånger hon sökt hjälp efter en misshandel.

[Här berättar hon själv.](#)